

Mustvee valla ettevõtluse uuring eriolukorra meetmete ja eriolukorrajärgsete tegevuste ootuste osas. Ettevõtluse arendustegevuste ideekorje

Mustvee 2020 aprill

Sisukord

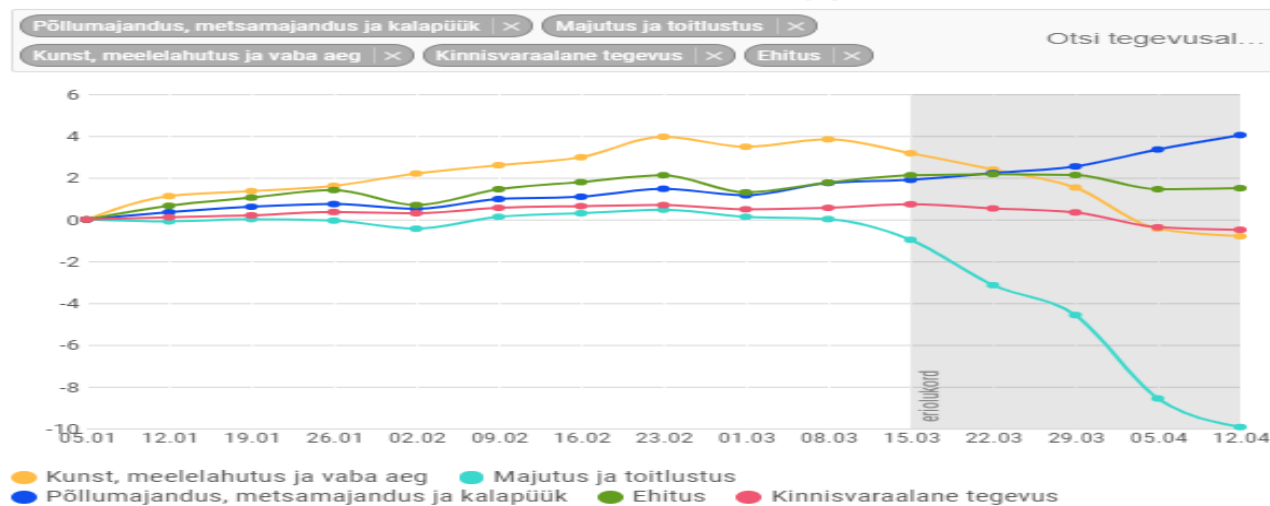
1. Mustvee valla eriolukorra aja kriisimeetmete uuring.....	3
Joonis 1. Töösuhete arvu muutus tegevusala järgi 2020 Eestis.....	3
Suhteline muutus võrreldes 05.01.2020 töösuhete arvuga (%) seisuga 16.04.2020.	3
2. Küsitluse kokkuvõte	5
2.1 vastajate profiil	5
2.2 Ettevõtjate hakkama saamine eriolukorras	6
2.2 Ettepanekud edasisele koostööle peale eriolukorra lõppu	9
3. Ettevõtluse arendustegevuste ideekorje	11
4. Järeldused ja ettepanekud	14

Joonis 2. Töösuhete arvu muutus tegevusalade järgi 2020 aastal Eestis (valdkonnad: Kunst, meelelahutus, vaba-aeg; Majutus ja toitlustus; Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük; Ehitus; Kinnisvaraala tegevus).

Töösuhete arvu muutus tegevusala järgi 2020

Suhteline muutus võrreldes 05.01.2020 töösuhete arvuga (%)

EESTI STATISTIKA

Allikas: Statistikaamet 18.04.2020.

Töötamise registri ja statistikaameti andmetel on alates eriolukorra kehtestamisest kõige enam vähenenud töökohtade hulk majutuse ja toitlustuse valdkonnas. Samuti on suur töökohtade vähenemine olnud kunsti ja meelelahutusvaldkonnas. Töötajaid on juurde võetud Põllumajandus, metsandus ja kalapüügi valdkondades.

Jõgeva maakonnas alates 5. jaanuarist kuni 16 aprillini võetud juurde 73 töötajat (allikas: Statistikaamet)

Mustvee valla olulisemate valdkondadena saab välja tuua järgmised sektorid:

- Põllumajandusvaldkonnaga tegelevaid ettevõtteid on Mustvee vallas 139. Põllumajandus-sektoris saab tööd Mustvee vallas 66 inimest.
- Erinevate kalandusega seotud valdkondades tegutseb kokku 116 ettevõtet, mis annab tööd 152 inimesele.
- Metsandusvaldkonna ettevõtteid on Mustvee vallas 107, kus saavad tööd 181 inimest..
- Ehitus on peamine tegevusala 49 Mustvee valla ettevõttes, kus leiab tööd 87 inimest.
- Juuksuri ja iluteenuste valdkonnas tegutseb Mustvee vallas 24 ettevõtet, neis töötab 28 inimest.
- Turismivaldkonna ettevõtjaid on Mustvee valda registreeritud 20 ja tööd antakse 69 inimesele.

Kuigi turismi ettevõtete osatähtsus on suhteliselt väike, siis annavad just need ettevõtted tööd kõige enam inimestele ühe ettevõtte kohta.

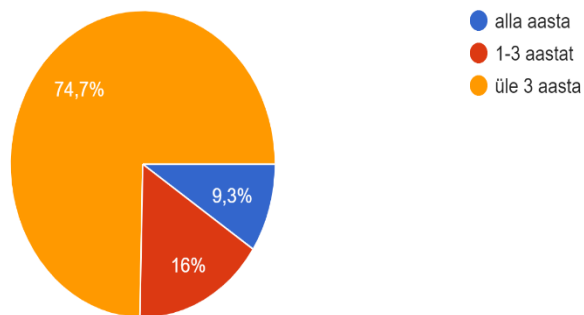
2. Küsitluse kokkuvõte

7-17 aprill viis Mustvee vallavalitsus Mustvee valla ettevõtjate vahel läbi küsitluse, et teada saada, mida ootavad valla ettevõtjad kriisist välja tulekul. Kuna Mustvee vallal on plaanis ellu viia piirkonna mainekujunduse ja ettevõtjate ühistegevuse projektid, siis koguti küsitlusega sisendit ka eriolukorra järgsete tegevuste osas. Küsitlus saadeti ettevõtjate listi, äriregistris Mustvee valla aadressiga ettevõtete e-posti aadressitele. Küsitlust oli võimalik täita ka Mustvee valla kodulehel. Info oli kõigile valla kodanikele teada Mustvee Valla teatajast, mis ilmus 7. aprillil 2020.

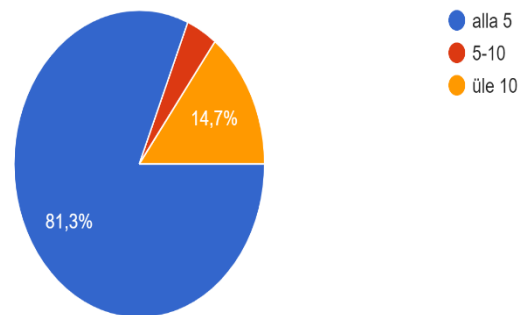
2.1 vastajate profiil

Küsitlusele vastas kokku 75 ettevõtjat, mis on 10% kõikidest valla ettevõtjatest. Vastajates 75 % on tegutsenud üle kolme aasta. Alla aasta tegutsenud ettevõtteid oli alla 10 %. 81 % ettevõtetest töötab alla viie töötaja.

Joonis 3. Ettevõtete tegutsemise aeg.

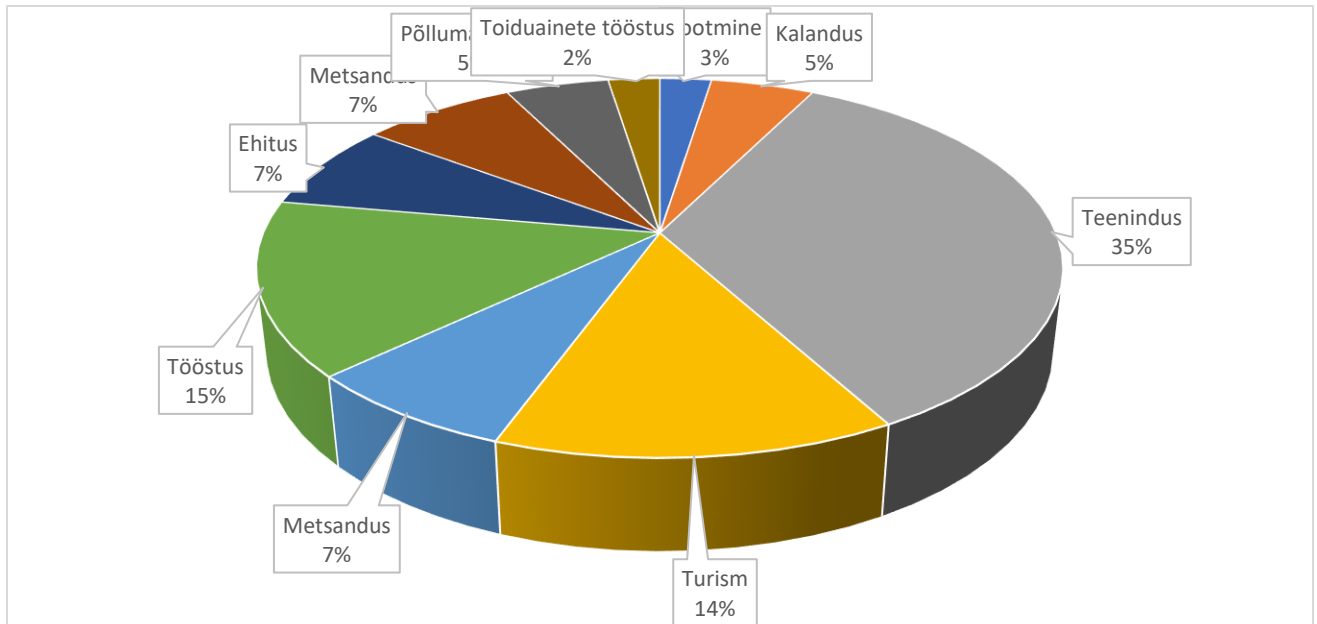
Joonis 4. Ettevõtte töötajate arv

Tegutsemise aega ja töötajate arvu uuriti seisuga enne eriolukorra välja kuulutamist. Äriregistri andmetel on töötajate arv ettevõtte kohta 1-2 inimest. Rohkem annavad tööt turismisektori ettevõtted.

Vastanud ettevõtjad määratlesid ennast 34 erineva valdkonnas tegutsevateks. Seal hulgas kuus vastajat tegutseb mitmes valdkonnas. 17% vastajatest märkis ennast teenindussektori tegevusvaldkonda.

Joonis 5. Vastajate tegevussektorid

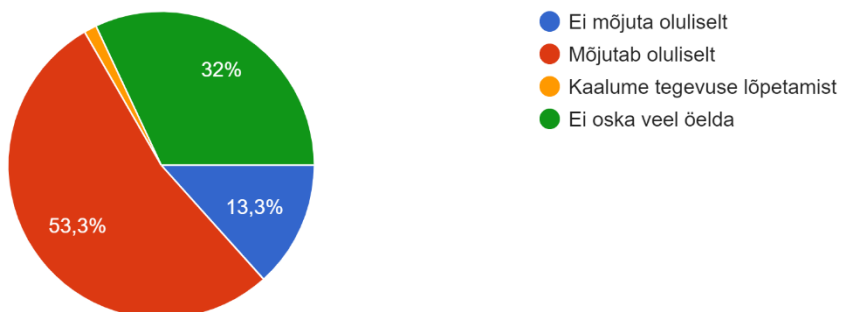

Mustvee valla ettevõtjad tegevsevad väga erinevates valdkondades, on tööandjad 1-2 töötajale. Eriolukord mõjutab kõige enam nii Eestis, kui Mustvee vallas turismi- ja teenindussektorit.

2.2 Ettevõtjate hakkama saamine eriolukorras

Ettevõtjate käest küsiti hinnangut eriolukorras hakkama saamiseks. Vaid 13 % vastajatest leidis, et eriolukord nende tegevust eriliselt ei mõjuta. Lisaks ei oska 32 % ettevõtjatest mõju veel hinnata.

Joonis 6. Kuidas mõjutab eriolukord ettevõtte tegevust

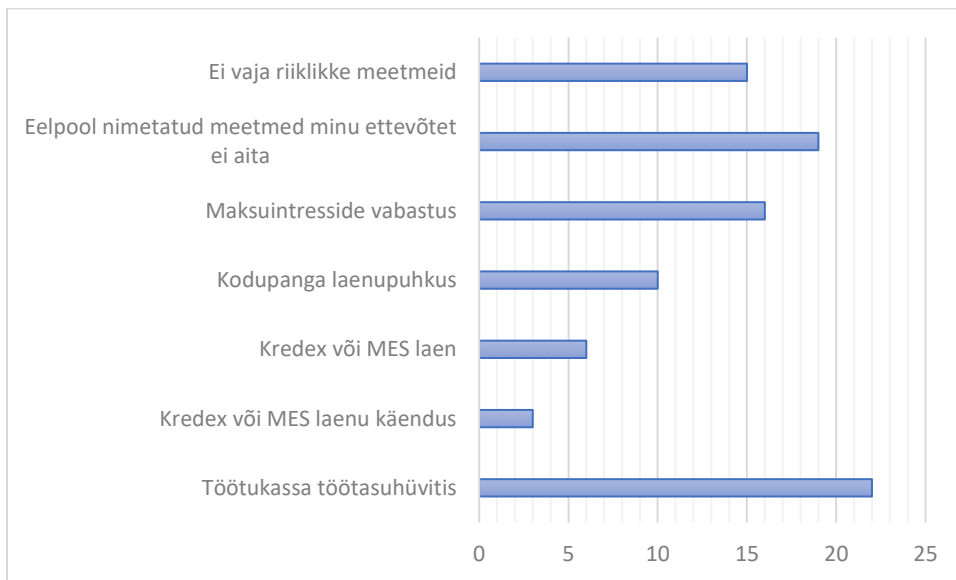

Millised riiklikud meetmed kriisi leevendamiseks on teie ettevõttele kõige mõjusamad

Ettevõtjate käest küsiti, millised riiklikud meetmed kriisi leevendamiseks on teie ettevõttele kõige mõjusamad? Ettevõtjad võisid valida kuni kolm meetet. Võimalus oli ka omalt poolt meetmeid välja pakkuda. Välja pakutud meetmed olid Töötukassa töötasuhüvitis, Kredex või MES laenu käendus, Kredex või MES laen, kodupanga laenupuhkus, maksuintresside vabastus, eelpool nimetatud meetmed minu ettevõtet ei aita, ei vaja riiklikke meetmeid.

Välja pakutud variantidest olid kõige olulisemaks töötukassa töötasuhüvitis (22 vastajat) ja maksuintresside vabastust (3 vastajat). Täiendavate meetmetena pakuti: eriolukorra kiiremat lõpetamist, Kultuurkapitali toetust, riiklike maksude maksukoormuse vähendamist, mõistmist, hetkel ei ole veel teada.

Joonis 7. Millistest toetusmeetmetest on abi Mustvee valla ettevõtjatele

„Eelpool nimetatud meetmed minu ettevõtet ei aita“ vastasid kaheksa teenindusvaldkonna ettevõtjat, kolm metsandus-, kaks ehitus-, kaks turismi-, üks tööstus, põllumajandus, ja kalandussektori ettevõtja. Kaks vastajat täiendasid, et ei vaja riiklikke meetmeid.

Ettevõtjad, keda eelpool nimetatud meetmed ei aita, pakkusid omalt poolt välja järgmisi meetmeid:

- riiklike investeeringute suurendamist ehitussektoris;
- tulumaksu leevendust;
- toetust, kuna töö on peatatud;
- viiruse leviku peatamist;
- eriolukorra lõpetamist, kuna abi saamiseks on vaja täita liiga palju tingimusi.

Üks ettevõtja viitas ka sellele, et ettevõtja võtab ise oma riskid ja edukas ettevõtja peab ise suutma ära majandada.

Täiendavalt pakuti välja järgmisi meetmeid, mis aitavad ettevõtjaid eriolukorrast tingitud kriisi tekkimisel:

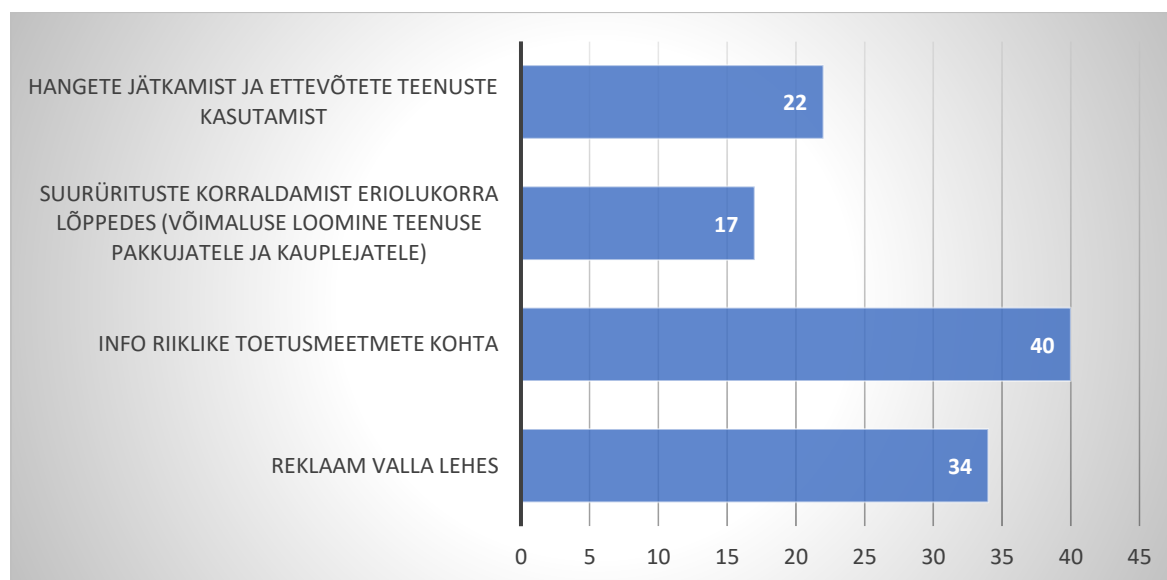
Välja pakutud toetusmeede	Meetme välja toonud vastajate arv
Maksude vähendamine, töötasutoetus, maksuintressid	14
Kiire haiguse peatamine, äritegevuse taastamine, piirangute leevendamine	3
Toetus (lähtuvalt varem tasutud maksudest, turismisektoris)	2
Välisturgude leidmine muuhulgas ka köögiviljade kasvatajatele	1
Investeeringud (infrastruktuur)	1
Piiride avamine	1
Klientide toetamine, maksujõu tagamine	1
Laenupuhkus	1

Tabel 1. Meetmed, mida vastanud ettevõtjad on täiendavalt vajalikena välja toonud.

Millist abi ootate vallalt kriisi leevendamiseks

Järgmise küsimusega sooviti saada ülevaade ettevõtjate ootustest omavalitsusele. Küsimusele “Millist abi ootate vallalt kriisi leevendamiseks?” sai olemasolevate vastuste vahelt välja valida kuni kolm olulisemat või lisada omalt poolt täiendavaid ootusi. Eelnevalt välja pakutud ootused olid: reklaam valla lehes, info riiklike toetusmeetmete kohta, suurürituste korraldamist eriolukorra lõppedes (võimaluse loomine teenuse pakkujatele ja kauplejatele), hangete jätkamist ja ettevõtete teenuste kasutamist.

Joonis 8. Ootused omavalitsusele eriolukorrast tingitud kriisi leevendamisel

Ettevõtjad pakkusid välja ka omalt poolt mitmeid meetmeid ja tegevusi, mis aitaksid kriisist paremini välja tulla:

Toetused	• Rahalist toetust, • rahalist toetust, et maksta fie riigimaksud • Rahalist tuge arvetes tasumiseks • Võimalikku toetust • Rahalist abi
Investeeringud, hanked	• Vald võiks saata infot kõikide toimuvate hangete kohta • investeeringu toetamine • tööpakkumist
Teenused	• Oluliste teenuste hindade külmutamine aastani 2025 (küte, vesi jne) • Soovitaks iga abi vajajat ettevõtet võtta eraldi jutule ja selgitada välja, mida oleks vaja teha just talle, Üks meede kõigile ei ole jätkusuutlik. • Nõustamist, koolitusi, seminare ettevõtluse alal. • Valla võimalused ettevõtlust aidata otseselt on ilmselgelt väikesed. Aidata kasvõi riiklike meetmete nõustamisega, kes seda väga vajavad. • Võimalusel toetada suurema reklaamiga • Riiklike toetusmeetmete kiire ja asjalik edastamine
Muu	• Kiire interneti (kaabel) võimaldamist Avinurme elanikele • Vald võiks näha ka väike-ettevõtteid kes end vallas ei reklaami aga eksisteerivad siin vallas • rohkem info • Üleskutset eelistada igas valdkonnas esmasena kohalikke kaupu ja teenuseid. Võiks teha sellise lehe, kus inimene näeb ära kõik kohalikud ettevõtted, kes midagi pakuvad. • Reklaami tasude peatamine, • Lugupidavad suhtumist • Reklaamivõimalus valla lehes • Hetkel tundub, et reklaam on ainuke asi, millega vald aidata saab. • Mustvee valla ettevõtjate ühine seminar • võimalus kaubelda turul.

Tabel 2. Täiendavalt välja pakutud kriisiabi meetmed

Kui riigilt oodatakse pigem maksusoodustusi, siis vallale pandud ootused on reklaami tegemise võimalus ja info ja nõustamine erinevate toetusmeetmete kohta.

2.2 Ettepanekud edasisele koostööle peale eriolukorra lõppu

Eriolukorra lõppedes on plaanis Mustvee vallal korraldada ettevõtjatele koolitusi ja seminare ettevõtjate võrgustiku arendamisel. Millisel teemal koolitusi vajate või ootate?

Mustvee vallal on käima lükatud ettevõtjatele suunatud koostööprojekt, mille tegevustega on plaanis kohe peale eriolukorra lõppu pihta hakata. Selleks et projekti tegevused vastaksid ettevõtjate ootustele, uuriti ettevõtjate vajadusi.

Esimesena uuriti ettevõtjate koolitusvajaduste kohta. Välja pakutud koolitused olid turundus ja reklaam (37¹), tootearendus(25), finantsanalüüs (20), keskkonnasäästlik tootmine (11), personalijuhtimine (9), muutuste juhtimine (15).

Täiendavalt pakuti järgmisi koolitusi: ellujäämine kriisis, maksude optimeerimine, koolitused välisturgude leidmiseks, välisturgudele sisenemiseks, desinfitseerimine transpordis, mahetootmine, köögiviljakasvatus. Üheks vastajat ütles, et ei vaja koolitusi.

Mustvee valla ettevõtjad ootavad järgmisi koolitusi ja seminare:

Turundus	• Turundus, kuidas raskest olukorrast lihtsamalt välja tulla • Turundus • Sotsiaalmeedia turundus (facebook, instagram jne)
Tootmine	• Efektiivne tootmine • Keskkonna säästlik tootmine
Finantsjuhtimine	• Maksude optimeerimine (väga suur kulu firma jaoks) • maksude koolitused ettevõtjatele • raamatupidamine
Infopäevad	• Toetusmeetmed • Ettevõtluse arendamise teemad •
Valdkonnaspetsiifilised koolitused	• Tätoveeringute studio arendamine • Uuidu töötlemine • Kuidas leida bussifirmale tööd. • Turism
Muu	• meeskonnatööd • kuidas lahendada konflikte • muudatuste juhtimine

Tabel 3. Ettevõtjate koolitusootused

Eriolukorra lõppedes on plaanis Mustvee vallal korraldada Mustvee valla ettevõtjatele õppereis. Mis teemaline õppereis Teid huvitab?

Projekti osa on ka õppereisi korraldamine. Et teada saada ettevõtjaete huvi, siis küsiti õppereisi teema ja sihtkoha kohta. Välja pakutud variantidest vastati järgmiselt: Vallasisene ettevõtjatega tutvumine (23²),

¹ Sulgudes olev arv näitab ettevõtjate huvi nimetatud koolituse vastu

² Sulgudes olev arv näitab ettevõtjate huvi nimetatud koolituse vastu

võrkturundus turismivaldkonnas (17), rahvusvahelisel messil osalemine (15), rahvusvaheline kogemuste vahetamine (20), köögiviljakasvatamine, toote väärindamine (20).

Täiendavalt käidi välja järgmised ideed:

- Puidu väärindamine ja selle vajadus, erametsaomanike kaasamine
- Tutvumine Läti ja Leedu väikeettevõtetega
- Tutvumine ettevõtetega, kes kriisist võitjatena väljusid
- Mahemarijakasvatamine- ja istutusmaterjali kasvatamine

Mis on Mustvee valla ettevõtluse arengu võtmeküsimus?

Ettevõtjatel paluti arvamust avaldada, milliste valdkondade arendamisega peaks vald tegelema, et ettevõtluskeskkonda arendada. Vastuste pingeriida kujunes selliseks:

1. Vallavalitsus peaks hangetel eelistama valla ettevõtjaid (34³)
2. Ettevõtjate nõustamine ettevõtluse ja toetuste osas (32)
3. Valda on vaja suuremaid investeeringuid (30)
4. SPA rajamine (19)
5. Regulaarne ettevõtjate ümarlaudade toimumine (14)

Lisaks esitati mõned täiendavad mõtted:

- Ennekõike on oluline valla kuvand. Muuhulgas mõjutab valla juhtimiskultuur valla mainet üldiselt ja seoses sellega ettevõtluskeskkonda (võimalikke investeeringuid, võimalikke külastajaid, töötajaid jne. Muudatuste sisse viimisega tuleb tegeleda enne, kui on hilja.
- Avinurme Kultuurimaja ja sealse piirkonna, kui ettevõtlusklastri arendamine, et ettevõtjad saaksid ühte keskusesse koonduda ja seal teenuseid pakkuda
- Kaardistada Mustvee valla edukad ettevõtjad.
- Tööstust ja ettevõtlust soosiva keskkonna loomine.
- Investeeringutoetus

3. Ettevõtluse arendustegevuste ideekorje

Lisaks poolavatud vastustega küsimustele, oli vastajatel võimalus mõtteid jagada ka ideekorjeks: milliseid tegevusi võiks Mustvee valla või Jõgevamaa piires teha ettevõtluse arendamiseks

1. Hanked ja teenuste ostmine valla ettevõtetelt.

³ Sulgudes olev arv näitab ettevõtjate huvi nimetatud koolituse vastu

Omavalitsus võiks populariseerida elanike hulgas ja kohalike ettevõtete ja kohapeal toodetud toodete eelistamist. KOV ise saaks rohkem kaasata kohalikke ettevõtjaid hangetesse, teavitades käimas olevatest pakkumuskutsetest.

2. Koolitused, seminarid, infopäevad

Ettevõtjate jaoks võiks korraldada erinevaid koolitusi ja infopäevi, et tutvustada ettevõtjatele suunatud toetusmeetmeid. Ettevõtjate võrgustiku arendamine ja ümarlaudade korraldamine. Teenuste messid, valla ettevõtete omavaheline tutvustamine. Koolitused muutunud olukorras hakkama saamiseks. Jõgevamaa ettevõtjate mess. Maksukoolitused. Omadele soodustused reklaamimisel. Korraldada ettevõtete koostööd: ümarlaudad, mõttetalgud, ühisüritused. Arutelu: „Kuidas tõsta töötute inimeste huvitatust töö käimise vastu“. Mentorklubi korraldamine. Noorte ja alustavate ettevõtjate nõustamine ja abistamine, riigihangetel osalemine, õpilasfirmade loomise toetamine, lühikesed tarneahelad ja põllumajandussaaduste maksimaalne väärindamine, säästlik tootmine ja tootmisjääkide kasutamine, Kohalike ettevõtete vajaduste ja murede kaardistamine, korraldada valda, maakonda ja Eesti ettevõtteid tutvustavaid reise, Sama valdkonna ettevõtete vaheline koordineeritud info vahetus, majandusanalüüsi koostamine, mis aitaks ettevõtetel arenguotsuseid vastu võtta, Mustvee valla laim tutvustamine ja kontaktide leidmisele kaasa aitamine, koostöö võimaluste loomine

3. Mainekujundustegevused, suurürituste korraldamine

Jättkuvalt tuleb korraldada suurüritusi, mis annavad tööd valla ettevõtjatele, tutvustavad valla eripärasid külalistele ja annavad põhjust Mustvee valla tegemistest laiemalt rääkida. Mustvee vald arendada piirkonna veduriks ja suunanäitajaks.

4. Investeeringute toomine piirkonda

Jätkata tingimuste loomisega investorite leidmiseks. SPA rajamine loob võimaluse teistele ettevõtjatele teenuse pakkumiseks ja ettevõtluse aktiveerimiseks. Puidu väärindamise tehas, Toidu- ja majutussektori arengu toetamine; turismiobjektide (muuseumid, kirikud) arendamine. Tuleb töökohti juurde rajada. investeeringute toomine Mustvee valda, oluliste valla objektide edasi arendamine, kiire internetiga kontorihotell, kuskil ilusas kohas, vaatega Peipsi järvele, mototurism, veeapargid, seikluspargid, ATV-, ratta- ja suusamaratoni trassid, golfi põllud, miniloomaaiad. Looa tingimused ettevõtlusega tegelemiseks: teed ja taristud, koolid, keskkond, transport ja logistika, Mustvee linnas veetorni korda tegemine ja turismi heaks kasutusele võtmine, rannaala arendamine, (tagastamatud) investeeringud ettevõtjate tootmishoonetesse, kergliiklusteede võrgustiku välja arendamine, Mustvee sadamahoone aktiivsem kasutusele võtmine.

5. Ettevõtluskeskkonna arendamine

Ettevõtlusalade välja arendamine ja soodsatel tingimustel rendile andmine (kanalisatsiooni ka vee olemasolu). Soodsad rendipinnad alustavatele ettevõtjatele. Töökohtade loomine maapiirkonda (kiire internet, korras infrastruktuur ja taristu).

6. Mustvee valla ametlikud infokandjad

Valla lehes võiks regulaarselt avaldada tegutsevate ettevõtete nimekirja. Valla lehel võiks olla üleval pakutavad rendipinnad. Utsitada inimesi oma vabasid pindasid üles riputama. Kinnisvaraportaaliid siin ei toimi.

7. Muu

Valla sissekirjutusega kodanikele maksta kodaniku palka ca 250 eurot vähemalt 2023 aastani, mida saaks kasutada ainult valla siseselt. Valla lehes võiks regulaarselt avaldada tegutsevate ettevõtete nimekirja. Valla lehel võiks olla üleval pakutavad rendipinnad. Utsitada inimesi oma vabasid pindasid üles riputama. Kinnisvaraportaaliid siin ei toimi.

4. Järeldused ja ettepanekud

Mustvee valla ettevõtja on peamiselt väikeettevõtja. Tegutsetakse erinevates valdkondades (kalandus, metsandus, iluteenused, turism, põllumajandus jne) ja majandustegevus on hajutatud. Tänu sellele ei sõltu Mustvee valla ettevõlus üldiselt ootamatutest muutustest, mis puudutavad konkreetset sektorit. Ettevõtjad on hästi vastu võtnud eriolukorra tõttu vastu võetud riiklikud meetmed, nt töötasu toetus, kuid oodatakse meetmete jätkumist eriolukorra/aasta lõpuni. Ettevõtjad soovivad riigilt täiendavaid maksusoodustusi (tööjõumaksudelt, käibemaksult). Mustvee vallalt ootavad ettevõtjad eelkõige reklaami tegemise võimalust ja hangete/tegevustega jätkamist. Eriolukorra lõppedes soovivad valla ettevõtjad eelkõige turunduse ja finantsanalüüsiga seotud koolitusi, õppereisid võiksid tutvustada kohalikke ettevõtteid ja neid, kes ootamatust kriisist edukalt välja on tulnud.

Lähtuvalt uurindu tulemustest on ettepanekud edasiseks tegutsemiseks järgmised:

1. Võimaldada valla ettevõtjatele tasuta reklaami valla kodulehel ja Facebookis.
2. Parema kontakti saamiseks omavalitsuse ja ettevõtjate vahel luua valla kodulehele eraldi ettevõtjate loend kontaktidega. Ettevõtjate nimekiri on vabatahtlik ja huvi korral avaldatakse ka ettevõtja kontaktid.
3. Tagada ettevõtjatele erinevate kriisiaegsete ja üldiste toetusmeetmete nõustamine. Vastavad spetsialistid tegutsevad Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuses, koos leida lahendused Mustvee valla ettevõtjate paremaks nõustamiseks
4. Ettevõtjaid tutvustavate artiklite avaldamine valla lehes ja Mustvee valla kodulehel.
5. Koostöös JAEKiga koolitada Mustvee valla noori ettevõtjaid ja jätkata õpilasfirmade loomise projektide läbi viimist.
6. Mustvee vallas toimuvad hangete ja väikehangete infot jagada lisaks valla kodulehele: <https://mustveevald.kovtp.ee/hanked1> ka valla sotsiaalmeedias: https://www.facebook.com/mustveevald/?ref=br_rs. Kuigi osa ettevõtjaid avaldab soovi hangete info samase kohta, ei saa seda kahjuks masspostitusena korraldada.
7. Koostöös valla ettevõtjatega korraldada regulaarselt seminare ja ümarlaudasid erinevatel ettevõtjaid huvitavatel teemadel (tööjõumeetmed, jms). Ümarlauad võivad toimuda vallas erinevate ettevõtjate juures ja ühtlasi saaks tutvuda ka piirkonna edukate ettevõtjatega. Valla eestvedamisel saab korraldada ettevõtjatele koolitusi üldistel ettevõtlusalastel teemadel – turundus, finantsanalüüs ja maksude optimeerimine vms.
8. Ettevõtluskeskkonna arendamisel peab vald tegelema piirkonna mainekujundusega, et ettevõtjate kliendibaasi suurendada – jätkata turismiatraktsioonide arendamise, investorite otsimise ja ettevõtjate jaoks tingimuste loomisega.
9. Tuleb jätkata kõikide suuremate vabaõhuürituste korraldamisega (Avinurme tünnilaat, Kasepää Kala ja Veefestival, Mustvee linna päev jne), et tuua valda külastajaid üle Eesti, luua ettevõtjatele võimetus toodete müügiks ja arendamiseks ning suurendada ettevõtjate kliendi ja tulubaasi.
10. Mustvee valda tuleb arendada kui piirkonna keskust eelkõige turismi valdkonnas. Tugev turismikeskus on toeks piirkonna mainele ja seeläbi kõikide majandussektorite arengule.